

**318**ABRIL  
2014

## TOT AMÈRICA DÓNA SUPORT A UN FET HISTÒRIC IRREVERSIBLE

**Anna Ayuso**, investigadora sènior per a Amèrica Llatinaa

**L**a històrica Cimera de la reunificació hemisfèrica de les Amèriques es consumà. La VII Cimera de les Amèriques, de 10 i 11 d'abril de 2015, va posar fi a una exclusió existent des de la seva creació, durant el mandat del president nord-americà Bill Clinton, el desembre del 1994 a Miami. A la Cimera de Panamà, els trenta-cinc mandatari del continent van saludar la incorporació de Cuba a la trobada després de l'històric desglaç de les relacions amb els Estats Units d'Amèrica, anunciat simultàniament per Raúl Castro i Barack Obama el 27 de desembre de 2014.

L'octogenari líder cubà debutant en la Cimera va ser ovacionat i aplaudit en un discurs inusualment emotiu en el qual, a més de defensar la revolució, va recordar el dany que l'oposició frontal dels Estats Units va causar al poble cubà, incloent-hi el bloqueig i l'intent d'invasió a la badia de Cochinos el 1961. Fins i tot va arribar a suggerir que va ser aquesta agressió el que va radicalitzar la revolució i va conduir Cuba a buscar empara al bloc soviètic per defensar-se. Tanmateix, va ser també Raúl Castro qui va emetre l'elogi més destacable al seu homòleg, Barack Obama, en considerar-lo un «home honest», qualitat que va associar al seu origen humil.

Va ser un dels pocs moments dolços d'Obama durant la sessió plenària de la Cimera, en la qual el mandatari nord-americà va haver d'escoltar un carregament de retrets per les ingerències històriques dels Estats Units en la regió. Obama se'n va defensar sense negar l'existència de capítols foscos en la història dels Estats Units i sense pretendre encarnar la perfecció, però mostrant-se orgullós dels èxits assolits en matèria d'igualtat de drets, que va il·lustrar amb l'encreuament del pont Pettus, a Alabama, contra la discriminació racial, del qual s'acaben de complir cinquanta anys. Igual que Castro, Obama va cridar a canviar les relacions hemisfèriques i a afrontar els problemes comuns per buscar solucions «sense ideologies». I va suggerir que atribuir la culpa de tot als Estats Units «no és progrés».

La Cimera va estar farcida d'història i records d'episodis conflictius. També van ser abundants les referències, per bé i per malament, a presidents nord-americans com ara Kennedy, Lincoln, Jefferson, Monroe o Bush, que van convertir la sessió en un inusitat curs d'història d'Amèrica. Tanmateix, el principal retret que va haver d'encaixar Obama va ser el rebuig del Decret presidencial de 9 de març de

2015 pel qual els Estats Units establien sancions a ciutadans de Veneçuela. Encara que aquestes sancions van dirigides a persones concretes i no al poble o a l'estat, la designació de Veneçuela com un perill per a la seguretat nacional, que va acompanyar les sancions presidencials, ha tingut una lògica reacció de denúncia *ingerencista* per part del govern de Nicolás Maduro, que va requerir i va obtenir el suport solidari de la majoria dels seus homòlegs davant del que ell considerava una agressió imminent.

Si bé la condemna a les mesures unilaterals dels Estats Units va ser generalitzada, hi va haver matisos. Els governants són conscients del delicat moment polític i econòmic que Veneçuela travessa, com també que a la regió els riscos colpistes no estan exclosos, tal com van demostrar els fets d'Hondures del 2009 i del Paraguai, l'any 2012. Alguns mandataris, com ara la brasilera Dilma Rousseff, ho van reconèixer, però afirmant, també, que el lloc per discutir aquest tema era la UNASUR, i que la manera d'enfocar-lo no era amb sancions contraproduents i ineficaces sinó intentant apropar posicions entre les parts i buscant la moderació. D'altres van anar més enllà. El president equatorià Rafael Correa va comminar Luis Almagro, el flamant secretari de l'Organització d'Estats Americans (OEA), sota els auspicis de la qual se celebren les cimeres, a transformar l'organització i convertir-la en un lloc per *conversar* entre l'Amèrica del Nord i la del sud del Rió Bravo com a *blocs* que, al seu parer, són realitats diferents. Correa va insistir en el seu ja habitual rebuig de la Comissió Interamericana de Drets Humans (CIDH), que va qualificar d'innecessària advocant per establir un sistema llatinoamericà de drets humans a l'entorn del Tribunal Interamericà amb seu a San José de Costa Rica. El president equatorià, que va parlar abans que Obama, també va rebutjar les acusacions que ha rebut el seu govern per part de la CIDH per presumptes restriccions a la llibertat de premsa, distingint entre premsa bona i premsa dolenta, manipuladora de la realitat. Això va ser respost per Obama, qui va assegurar que als Estats Units també hi havia premsa molt dolenta, però que no li tocava a ell qualificar-la i tothom havia de tenir l'oportunitat de parlar.

Juntament amb l'Equador, diversos mandataris de països amb governs del socialisme del segle XXI, com l'Argentina, Nicaragua i Bolívia, van retreure als Estats Units ingerències a través d'organitzacions no governamentals (ONG) defensores dels drets humans. El president veneçolà, Nicolás Maduro, va anar més lluny i va acusar l'ambaixada dels Estats Units de ser una «maquinària de guerra psicològica» contra el seu govern i de conspirar per al seu enderrocament. Evo Morales, president de Bolívia, també va fer un encès discurs contra les violacions de drets humans per part dels Estats Units en diversos llocs del món i a la seva pròpia casa, incloent-hi la pena de mort. Aquests són exemples de les diferències de perspectiva que persisteixen a la regió, n'obstaculitzen la cooperació i que van impedir l'adopció d'una declaració final conjunta.

La tercera i última Cimera d'Obama va ser un èxit però no un camí de roses. En la seva intervenció, l'Obama més pragmàtic va dir que en la seva primera Cimera, a Trinitat i Tobago l'any 2009, va prometre obrir un nou capítol en les relacions hemisfèriques, i ho va complir. Ara demanava d'abordar els problemes comuns per intentar buscar solucions. És molt llarg el capítol de qüestions que queden per *resoldre*, una expressió molt cubana, entre elles l'aixecament mateix de l'embargament. Entre els temes més comentats de la Cimera es van trobar la seguretat, el narcotràfic, l'armamentisme, les migracions, el canvi climàtic i la desigualtat, tots ells assumptes molt complexos d'abordar. Dilma Rousseff va acabar el seu discurs dient que la geografia els havia proporcionat un continent separat de la resta del món per dos oceans i que a ells els tocava portar-lo a bon port. A Obama li queda poc temps de mandat. Seran d'altres els que hauran de continuar el que ell acaba de començar, però l'important és que aquest pas fet ara sigui irreversible.